

Kenneth Oakes, szerk.:
Christian Wisdom Meets Modernity

LONDON–NEW YORK, BLOOMSBURY T&T CLARK, 2016

A *Christian Wisdom Meets Modernity* című kötet alapjául egy konferencia szolgált, amely a University of Notre Dame-on került megrendezésre 2014. december 12-14. között. A könyv fejezetei az itt elhangzott előadásokból születtek, amelyek a modern kultúra és a keresztény hagyomány találkozásának színteréül szolgáltak. A könyvet, mely az *Illuminating Modernity* könyvsorozat részeként jelent meg 2016 májusában, Dr. Kenneth Oakes, a University of Notre Dame kutatója szerkesztette.

Az első fejezet – „Why Kierkegaard is the Culmination of the Modern Philosophical Revolution” –, melyet David Walsh, a Catholic University of America professzora írt, röviden áttekinti Martin Heidegger, Emmanuel Lévinas és Jacques Derrida gondolatait, hogy narratívát adhasson a modern filozófia fejlődéséről. Walsh amellett érvel, hogy Kierkegaard hozta el a modern filozófia forradalmát, mivel ő törte át annak határait azzal, hogy képes volt túllépni az egyén metafizikáján és az egyént Istenhez fűződő viszonyában vizsgálta. A tanulmány három részre oszlik. Az elsőben Walsh áttekinti a modern filozófia forradalmához vezető utat; a második részben Kierkegaard azon gondolatát fejti ki, miszerint az egyén felülmúlja az általánost; a harmadik részben pedig az ember Istenhez fűződő viszonyát vizsgálja.

A második fejezet szerzője David Bentley Hart, a Saint Louis University professzora, aki „Charles Baudelaire: From Within the Veil” című tanulmányában Baudelaire költészetével foglalkozik. A gyönyörűen megfogalmazott szöveg által betekintést nyerünk a modern világ problémáiba. A „modern ember” szeme előtt az anyagi jólét lebeg, nem foglalkozik már a kinyilatkoztatással, a Paradicsom ígéretével. Nem jelent számára semmit az eredendő bűnnel vívott harc és az üdvösségre való elhívás. Ebben a sötét időszakban nem tehet mást az ember, mint vakon tapogatózva imádkozik abban a reményben, hogy újra megtalálja a hithez vezető utat.

A 19. század két kiemelkedő alakja után a következő fejezetek áttérnek a 20. századra. Cyril O'Regan, a University of Notre Dame professzora „Martin Heidegger and Christian Wisdom” című tanulmányában, mely a kötet harmadik fejezetét adja, a Martin Heideggerről alkotott véleményeket vizsgálja Edith Stein, Karl

Rahner, Eric Przywara és Hans Urs von Balthasar munkáin keresztül. Heidegger tanítása protestáns és katolikus körökben is nagy vitát keltett. O'Regan külön tárgyalja a három katolikus gondolkodó – Rahner, Stein, Przywara – véleményét Heideggerről, és kifejti, hogyan illesztették be tanításait a saját gondolataik közé. Továbbá külön részt szentel Hans Urs von Balthasar és Heidegger kapcsolatának, mivel úgy tűnik: a katolikus gondolkodók közül előbbi fogadta el leginkább Heidegger munkáit.

A következő, negyedik fejezet szerzője Patrick Gorevan, a St Patrick's College oktatója. „Romano Guardini: Liturgy, Style, Church” című tanulmányában rövid leírást találhatunk Guardini életéről, és arról, hogy miként került az olaszországi születésű teológus Németországba, s ez hogyan hatott szemléletére. Gorevan kifejti Guardini *Gegensatzlehre*-elméletét, mely szerint az ellentétek (mint például a testlélek, szabadság-elköteleződés) az ellentmondásokkal szemben képesek párbeszédre lépni egymással, így nem kioltva, hanem gazdagítva egymás jelentését. Az író Guardini korai írásain (*The Spirit of the Liturgy; The Church and the Christian*), valamint a liturgián és az egyházon át szemlélteti a *Gegensatzlehre* elméletét, majd kitér a katolikus egyház szerepére a modern világban.

Az ötödik fejezet címe „Erich Przywara and the *Analogia Entis*: A Genealogical Diagnosis and Metaphysical Critique of Modernity”, melyben John Betz, a University of Notre Dame professzora Przywara gondolatait fejti ki a reformáció és a felvilágosodás összefüggéseiről. Felhívja a figyelmet a jezsuita teológus és filozófus jelentőségére, aki abban a Németországban vívta ki ismét az elismerést a katolikus teológiának, ahol a legnagyobb egyetemeken a protestáns teológia örvendett nagy népszerűségnek, és a felvilágosodás kora óta a modern kori racionalizmus és az ateizmus is virágzott.

Kenneth Oakes, a University of Notre Dame oktatója Karl Barth modernitással kapcsolatos gondolatairól írt tanulmánya adja a hatodik fejezetet, melynek címe „Karl Barth and Modernity, with Special Reference to Nietzsche.” A tanulmány első részében Oakes megfogalmazza Barth modernitáshoz és a modern teológiához fűződő kapcsolatát, majd ismerteti Barth gondolatait arról, hogy a keresztény gondolkodás és vallásgyakorlás milyen nehézségekkel küzd a modern világban, végül rátér Barth Nietzschevel kapcsolatos álláspontjára.

A hetedik fejezetben Peter Casarella tárja fel Hans Urs von Balthasar állásfoglalását a modern gondolkodás és a fenomenológia kölcsönhatásaival kapcsolatban. Casarella részletesen megvizsgálja azt is, hogyan alakult von Balthasar véleménye a témával kapcsolatban.

A nyolcadik fejezet Karol Wojtyła (II. János Pál pápa) testről alkotott teológiájával foglalkozik. Adrian Reimers, szintén a University of Notre Dame oktatója a „Karol Wojtyła's Aims and Methodology” című munkájában Wojtyła fő teológiai munkája, a *Person and Act* által mutatja be Wojtyła módszertanát és

kapcsolatát a metafizikával és a fenomenológiával. II. János Pál pápa a teológiai, filozófiai és retorikai készségeit felhasználva igyekezett bemutatni és megvédeni a keresztény hitet egy olyan nehéz időszakban, amikor szociológiai és politikai káosz uralkodott.

D. C. Schindler, a Catholic University of America professzora a német filozófus, Ferdinand Ulrich metafizikai reflexióit mutatja be a kilencedik fejezetben, melynek címe „The Grace of Being: Ferdinand Ulrich and the Task of a Faithful Metaphysics in the Face of Modernity.” Ulrich, fő művében, a *Homo Abyssus*-ban azt a kritikát fogalmazza meg a modern filozófiával kapcsolatban, hogy az tévesen alkalmazta a keresztény kinyilatkoztatást. Ez a téves alkalmazás eltorzította a létezés természetének fogalmát, és egyedül a hit teszi lehetővé az ember számára, hogy visszaállítsa az értelem integritását annak természetes működésébe. A *Homo Abyssus* célja, hogy a létezést mint létezést határozza meg.

A tizedik fejezetben Aaron Riches a „Christology and the Nihil: The Wisdom of Cardinal Pierre de Bérulle and the Catholic Encounter with Modernity” című tanulmányában a *creatio ex nihilo* tanítását mutatja be Cardinal Pierre de Bérulle munkáin keresztül. Bérulle számára az ember eredendően *ex nihilo* származó lény; ez az első, alapvető metafizikai és szellemi tény a létezése és tapasztalata kapcsán. Nem lehet önálló, mert olyan teremtmény, aki nem birtokol saját magából semmit. Az ember elsősorban Isten ajándékának befogadására képes lény, enélkül az ember nem létező.

Szalay Mátys a tizenegyedik fejezetben – melynek címe „Imaginative Conversion” – a keresztény megtéréssel foglalkozik, amely jelenség sok kritikát kapott a modernitásban. Három aspektusból vizsgálja a megtérés aktusait a modern értelmezések által: a megtérés alanya; hogyan megy végbe a megtérés aktusa; milyen az elért isteni ön-kinyilatkoztatás. A modern elméletek egyik fontos része a képzelet szerepe, mely a keresztény megtérés megértéséhez elengedhetetlen. Szalay tanulmányában történeti áttekintést nyújt a képzeletről, kiemelve a képzelet fogalmát a modernitásban.

Végül a tizenkettedik, egyben utolsó fejezetben Mezei Balázs, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzora a filozófia kereszténységben betöltött szerepét vizsgálja. Amellett érvel, hogy a filozófia jellege megváltozott, ezért meg kell vizsgálni annak kozmológiai-teológiai szerepét. A „kozmológiai teológia” kapcsán az antik filozófia – Platónról és Arisztotelészről kezdve – és a kiemelkedő keresztény gondolkodók tanításain keresztül ismerteti a keresztény filozófia kozmoszhoz fűződő hozzáállását.

A kötet fejezeteit a szerzők a keresztény hitvallás és a modern kultúra „összeüt-közéseinek” szentelték. A tanulmányok egyike sem feltételezi, hogy a kereszténység és a modernitás két jól elkülöníthető jelenség lenne. A legkülönbözőbb módokon megközelítve a két entitás kapcsolatát, a kötet több találkozási pontot is felvázol a

kereszténység és a modernitás vonatkozásában. A tanulmányokból megismerhetjük azokat a kihívásokat, amelyekkel a kereszténységnek meg kellett küzdenie a modern racionális gondolkodás elterjedése során. Olyan kérdésekkel is találkozhatunk, melyek megválaszolásának előfeltétele a keresztény filozófia megújulása.

Somogyi Nóra